

Крошка С.А. Використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій для дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти / Крошка С.А., Клименко О.В./ Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості [Електронне видання]: збірник статей за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (Слов'янськ, Україна, 21-22 березня 2019 р.) / гол. ред. В.М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. - С. 127-135.

***Анотація.** У статті розглядаються основні аспекти використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій для дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти, які благотворно впливають на їх психофізичний розвиток.*

***Ключові слова:** контрастотерапія, баламетрика, кріотерапія, особливі потреби, психофізичний розвиток.*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***Крошка С. А.,** ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», м. Лисичанськ, Україна*

***Клименко О. В.,** КЗ «Лисичанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №1 «Шпачок» Лисичанської міської ради, м. Лисичанськ, Україна*

Використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій для дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти

***Анотація.** У статті розглядаються основні аспекти використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій для дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти, які благотворно впливають на їх психофізичний розвиток.*

***Ключові слова:** контрастотерапія, баламетрика, кріотерапія, особливі потреби, психофізичний розвиток.*

Use of innovative physical culture and health technologies for children with special educational needs in pre-school establishments

***Abstract.** The article considers the main aspects of the use of innovative physical culture and health technologies for children with special educational needs in pre-school establishments that have a beneficial effect on their psycho-physical development.*

Keywords: *contrast therapy, ballometry, cryotherapy, special needs, psychophysical development.*

Актуальність. В останнє десятиліття в житті країни відбулися кардинальні зміни та серйозні реформи у діяльності освітніх установ, у тому числі й дошкільних. Саме в період дошкільного віку відбуваються важливі процеси становлення особистості дитини, формування її здатностей, інтересу до занять фізичною культурою й спортом, навичок здорового способу життя й на цій основі – створення міцного фундаменту здоров'я. Потреби сучасного суспільства диктують необхідність всебічного розвитку особистості. Оздоровлення дітей засобами фізкультурно-оздоровчих технологій – одне з найважливіших завдань сучасної медицини й педагогіки [2, 5]. Гострим це питання постає для дітей, які мають особливі освітні потреби (ООП).

Актуальною стає проблема пошуку ефективних шляхів зміцнення здоров'я, корекції недоліків фізичного розвитку, профілактики захворювань і збільшення рухової діяльності. Розв'язати проблему може використання фізкультурно-оздоровчих технологій, впровадження сучасних інновацій в освітній процес закладів дошкільної освіти.

Сучасні діти за своїм інтелектуальним потенціалом стоять на щабель вище від своїх сучасників, які відвідували заклади дошкільної освіти у 2000-му році. Як стверджують учені, IQ нинішніх дошкільнят становить 120 одиниць, а не 100, зафіксованих 18 років тому. Але, при високому рівні розумових здібностей дітей, в Україні щорічно зростає кількість дітей з ООП.

Сьогодення вимагає нових підходів до роботи з дітьми з ООП. Зокрема Заплатинська А. Б., Каліна В. Л. приділили чималу увагу засобам баламетрики у корекційно-розвивальній роботі з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку та труднощами у навчанні [4].

Н. Міллер зауважує, що здоров'збереження стало атрибутом освітнього процесу дошкільця і виокремлюється у використанні фізкультурно-оздоровчих технологій, які обов'язково повинні реалізовуватися комплексно.

Голубчик М. В. активно пропагує «Логопедичний аквакейс» (елементи аква та кріотерапії) [3].

Стасенко В. Г., Фоменко О. А. приділяють увагу інноваційним терапевтичним технологіям роботи з особливими дітьми [5].

Дошкільний вік є сприятливим періодом для вироблення правильних звичок і формування здорового способу життя, які в комбінації з освітнім процесом та удосконаленням засобів щодо збереження здоров'я, приведуть до позитивних результатів.

Багато дітей потребують особливих технологій фізичного розвитку, у яких повинен бути врахований увесь комплекс соматичних, фізичних і інтелектуальних проблем. Ці технології повинні в першу чергу сприяти корекції не тільки психомоторного, але й мовного, емоційного й загального психічного розвитку.

Мета: розкрити основні аспекти використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій для дітей з особливими освітніми

потребами через впровадження новітніх методик: контрастотерапія, баламетрика, кріотерапія у закладі дошкільної освіти № 1 «Шпачок» м.Лисичанська.

Результати дослідження. Ми розуміємо, що особливі діти потребують особливої уваги. Тому фізкультурно-оздоровча робота у ЗДО № 1 «Шпачок» займає пріоритетний напрямок. Для повноцінного фізичного розвитку дошкільників створені сприятливі умови.

Хочемо зазначити, що ЗДО № 1 «Шпачок» Лисичанської міської ради цілеспрямовано, систематично та ефективно використовує інноваційні фізкультурно-оздоровчі технології у освітньому процесі. Під час написання тез до Міжнародної науково-практичної конференції «Світ XXI сторіччя: модернізація освіти та цінності дитинства» (Запоріжжя, 2016) допущені неточності та помилки під час опису частини дослідження (Крошка С.А.). З метою визначення достовірних результатів 2018 року проведено повторне дослідження щодо використання інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій, зокрема з дітьми з ООП, у закладі дошкільної освіти № 1 «Шпачок».

Починаючи з 2011 року у ЗДО № 1 «Шпачок» функціонує логопедична група, яку відвідують діти з порушенням психофізичного розвитку, а саме – порушення мовлення. Колектив закладу крокує в ногу з часом, і розуміє, освіта сьогодення має базуватись на нових інноваційних технологіях та нових освітніх моделях, без яких неможливо реалізувати освітню реформу загалом.

Проблема оздоровлення дітей не компанія одного дня діяльності й однієї людини, а цілеспрямована, систематично спланована робота всього колективу ЗДО № 1 «Шпачок» на тривалий період.

За даними світової статистики число мовних розладів у дошкільнят зростає, і в зв'язку з чим, актуальність проблеми профілактики мовних порушень, в тому числі і важких мовних порушень, приймає глобальний характер. У дітей часто спостерігаються порушення координації, уваги, мислення, мови, які пов'язані з мозочковою недостатністю. Вестибулярний апарат, в свою чергу, теж «відповідає» за розвиток мови і рухової активності дитини. Наукові дослідження вестибулярної системи суттєво змінили розуміння того, як працює людський мозок. Центри вестибулярної функції пов'язані з вегетативною нервовою системою, іннервацією руху очей, а також із корою великих півкуль мозку.

Саме тому, протягом останніх 3-х років, колектив закладу широко використовує в роботі з такими дітьми фізкультурно-оздоровчі технології як одну з найважливіших складових всього освітнього процесу в ЗДО.

В закладі розроблена програма і система вправ на балансувальній дошці – баламетрика, що стимулюють процеси балансу, здійснюють істотний позитивний вплив на зір, якість читання, а відтак на загальну ефективність навчання дитини [4]. Саме для виконання таких вправ ми використовуємо спеціальну балансувальну дошку, використання якої спричиняє негайне поліпшення всіх функцій організму. Мета програми – «навчити» мозок правильно обробляти інформацію, отриману від органів чуттів.

Одним зі шляхів вирішення проблеми здоров'язбереження у закладі освіти є цілеспрямоване використання в процесі фізичного виховання дошкільників відомих фізкультурно-оздоровчих методик і інноваційних технологій, адаптованих до вікових особливостей дітей. Це використання авторської оздоровчо-розвиваючої технології Ж. Е. Фирильової «СА-ФІ-ДАНСЕ» (танцювально-ігрова гімнастика), яка спрямована на вдосконалення рухово-емоційної сфери дітей [1].

Наступний інноваційний метод, який не один рік впроваджується в ЗДО «Шпачок» – кріотерапія у поєднанні з контрастотерапією. Кріотерапія – це вплив на кисті рук холоду і тепла поперемінно [3]. Від холоду відбувається скорочення м'язів, а від тепла – розслаблення. Скорочувальна здатність дрібних м'язів кисті зростає. Рухи пальців рук починають формуватися в більшому обсязі, поліпшується імпульсація, в кору головного мозку подаються спрямовані сигнали, внаслідок чого, краще розвивається рухова зона.

Кріотерапія – одна із сучасних нетрадиційних методик корекційної педагогіки, полягає у використанні ігор з льодом [3]. Дозований вплив холоду на нервові закінчення пальців має благотворні властивості. Зазвичай ігри з льодом дуже подобаються дітям. Перед використанням цієї методики проведено бесіди з батьками про сутність процедури, правила її проведення, очікуваний ефект.

Дітям подобаються асорті з крижаних різнокольорових кульок, які зазвичай фарбуємо за допомогою соку овочів зі всілякими замороженими предметами.

Контрастотерапія – використання холоду та тепла для кистей рук, який має стимулюючий ефект на нервові закінчення пальців. Ми використовуємо ванни з водою такої форми, щоб у них кисть дитини могла зануритися повністю.

Все це сприяє вдосконаленню більш тонких рухів кисті руки, веде до виконання чітких рухів і як наслідок, покращує процес розвитку мови.

Заняття з використанням методу кріотерапії проводяться в кілька етапів:

1 етап – чергування теплих і холодних процедур. Даний етап включає в себе ігри на занурення пальців в басейн з крижаними кульками на 5-8 секунд;

Виконання різних завдань з кубиків льоду. Час взаємодії з льодом збільшується від 10-15 секунд до 60.

2 етап – розтяжка пальців рук з наступною пальчиковою гімнастикою.

3 етап – розвиток відчуття дотику, що включає розтирання в руках шишок, кульок, пробок від пластикових пляшок тощо.

Дані технології використовуються не тільки з дітьми-логопатами, а й з усіма дошкільниками (зі згодою батьків), які відвідують заклад освіти.

У 2018 році ми провели SWOT-аналіз з фізкультурно-оздоровчої роботи, який дав змогу виявити ті сильні і слабкі сторони, які потребують найбільшої уваги і зусиль з боку керівництва ЗДО «Шпачок», і можемо сміливо стверджувати про позитивні результати:

- у дітей спостерігається поліпшення взаємодії і синхронізації роботи обох півкуль, а також взаємодії наступних систем: вестибулярної,

зорової, кінестетичної та тактильної. В результаті більш ефективної роботи мозку зникають проблеми, пов'язані з процесом аналізу та навчання.

- використання балансувальної дошки допомагає розвинути почуття простору, візуалізувати рух в просторі і відстежувати об'єкти, покращує здатність мозку обробляти інформацію, отриману від різних органів почуттів і використовувати цю інформацію для планування і виконання моторних дій.

- застосування прийомів і методів кріотерапії благотворно впливає на розвиток моторних центрів кори головного мозку. У зв'язку з цим поліпшується і артикуляційна моторика, і вимовні навички дітей, і в цілому стан їх самостійного висловлювання. На випуску до школи чисте мовлення мають 46% дітей, зі значними покращеннями 51%, з незначними покращеннями 3%;

- спостерігається значне зниження захворюваності дітей (табл. 1).

З таблиці видно, що захворюваність дітей значно знизилася за 3 роки (на 20%) у зв'язку з використанням інноваційних методик фізкультурно-оздоровчої роботи та проведення моніторингу її ефективності.

Таблиця 1

Аналіз захворюваності дітей
ЗДО № 1 «Шпачок» м.Лисичанська за 3 роки

2016	2017	2018
25%	11%	5%

В процесі дослідження з'ясували, що адміністрація та вихователі ЗДО №1 «Шпачок» активні учасники щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу» (ініціатори Міненко Г.М., директор коледжу; Крошка С.А., голова циклової комісії фізичного виховання), яка проводиться на базі ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка», де друкують свої нароби по роботі з дітьми з ООП. Освітняни закладу Клименко О. В., Вітвицька Л. М., Решетар Н. С., Апухтіна Н. В., демонструють свої вміння під час проведення студійних засідань та майстер-класів, зокрема «Використання сучасних методів та прийомів у роботі з дітьми з вадами мови» (2018), «Розвиток фонетичного слуху у дітей з порушеннями мовлення в умовах ДНЗ» (2016).

В рамках проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу освіти» на базі Лисичанського педагогічного коледжу вперше було започатковано проведення Всеукраїнського творчого конкурсу розробок «Інклюзивна освіта: крок за кроком» (ініціатори Міненко Г.М., директор коледжу; Крошка С.А., голова циклової комісії фізичного виховання). Креативні вихователі закладу «Шпачок» знову не залишилися осторонь актуальної проблеми. Надали на конкурс власні нароби та отримали визначення у різних номінаціях:

- Вітвицька Л. М., «Баламетрика у корекційній роботі з дітьми з вадами мовлення». Номінація «Досвід роботи з упровадження методик надання

освіти дітям з особливими потребами у освітній процес сучасних закладів» – I місце;

- Клименко О. В., Кричун Ю. М., Вітвицька Л. М., Апухтіна Н. В. Оздоровчий батл «В гонитві за діамантом» для вчителів логопедів та вихователів спеціалізованих груп ЗДО. Номінація «Краща методична розробка» – II місце;

- Гребенюк А. А. Заняття для дітей старшого дошкільного віку з ООП «У осінньому лісочку». Номінація «Краще заняття з корекційно-розвивальної діяльності» – III місце;

- Волошина З. К. Заняття для дітей 4-5 років з вадами мовлення «Допоможемо Веселунчику». Номінація «Краще заняття з корекційно-розвивальної діяльності» – II місце.

Відмічаємо, що питання фізкультурно-оздоровчої роботи розглядаються на засіданнях педагогічної ради, де знайомлять вихователів із новими методиками та ефективністю їх використання. Так, у січні 2019 року, відбулося розширене засідання педагогічної ради «Модернізація фізкультурно-оздоровчої роботи у сучасному ЗДО» (адміністрація, вихователі ЗДО + студенти Лисичанського педагогічного коледжу) у наступному форматі:

- педагогічна карусель «Starling PARK», де під час «відвідування атракціонів» розглядалися питання «Сучасні підходи та стан організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО», «Пріоритети фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільному закладі: реалії та сьогодення»;

- практична частина «Самооздоровлення у життєвій практиці», на якій студенти та педагогічні працівники висвітлювали питання різноманітних інноваційних оздоровчих технологій, серед яких: флай-йога, флорбол, тераробіка, пластик-шоу-класик, імунна гімнастика, ігровий стретчинг, гімнастика з елементами силових вправ Арнольда Шварцнеггера, ігрова методика Любомира Бейбе, Са-фі-дансе, тощо.

Слід відмітити, що на даному заході був представлений досвід не тільки ЗДО № 1 «Шпачок», а й презентований досвід впровадження оздоровчих технологій закладів дошкільної освіти Луганської обл. (Сєверодонецьк, Лисичанськ, Рубіжне, Старобільськ, Сватове, Мілове тощо).

Зазначаємо, що ефективність фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі забезпечується комплексним використанням як традиційних засобів фізичного виховання так і не традиційних, зокрема: гімнастика з елементами «СА-ФІ-ДАНСЕ», елементи кінезіології, лікувальні ігри в режимі дня, солетерапія, динамічні руханки та оздоровчий біг в теплу пору року, ергонайзери.

Висновки. Використання у фізкультурно-оздоровчій роботі закладу освіти традиційних і інноваційних форм роботи, загартовування й ряду інших не медикаментозних засобів оздоровлення дає свої позитивні результати. Діти менше хворіють, у них покращилась увага і настрій. Діти стають більш спритними, витривалими й сильними. Тільки здоровіша дитина може бути успішною у процесі особистісного й інтелектуального розвитку.

Список літератури

1. Богініч О. Л. Сутність здоров'язберігаючого середовища у життєдіяльності дітей дошкільного віку /О. Л. Богініч/ Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Вип. XVII–XVIII – Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2008. – С . 191–199.
2. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку /Вільчковський Е. С., Курок О. І./ : Навч. посіб. – Суми : ВТД Університетська книга, 2008. – 428 с.
3. Голубчик М. В. Логопедичний аквакейс. Використання елементів аква та кріотерапії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://abetkaland.in.ua/logopedychnyj-akvakejs/>. – Заголовок з екрану.
4. Заплатинська А. Б. Система баламетрики у корекційно-розвивальній роботі з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку та труднощами у навчанні /Заплатинська А. Б., Каліна В. Л./ Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Випуск №7 (2016). <http://aqse.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/z>. – Заголовок з екрану.
5. Стасенко О. А. Інноваційні терапевтичні технології роботи з особливими дітьми /Стасенко О. А., Фоменко В. Г./ Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка. № 5 (41) – Травень 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journal.osnova.com.ua/article/68516>. – Заголовок з екрану.